

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/149/2018
Identifikačné číslo spisu: 2017200093
Dátum vydania rozhodnutia: 27. apríla 2022
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2022:2017200093.5

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej, členky senátu JUDr. Jany Martinčekovej a člena senátu Mgr. Michala Novotného (sudca spravodajca) vo veci žalobkyne: prokurátorka Okresnej prokuratúry Trnava, Vajanského 22, Trnava, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, pobočka Trnava, V. Clementisa 24/A, Trnava, za účasti ďalšej účastníčky: J. P. K., nar. XX. G. XXXX, H. XXX/XX, S., zastúpenej: JUDr. Darina Kurňavová, advokátka, Kapitulská 5, Trnava, o preskúmanie rozhodnutia zo 17. augusta 2016 č. 64485-73/2016-TT, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 45 Sa 12/2017-86 zo 17. mája 2018 takto

r o z h o d o l :

- I. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky zamieta návrh ďalšej účastníčky na prerušenie konania.
- II. Rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 45 Sa 12/2017-86 zo 17. mája 2018 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

I.
Administratívne konanie a konanie pred správnym súdom

1. Z administratívnych spisov žalovanej a z napadnutého rozsudku vyplýva, že ďalšia účastníčka na základe povolenia z 8. decembra 2006 poskytovala zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení v odbore všeobecné lekárstvo pre dospelých. Slovenská lekárska komora jej 25. apríla 2006 vydala licenciu na výkon samostatnej zdravotníckej praxe č. L1A/TT/0731/06. Na žiadosť ďalšej účastníčky jej Trnavský samosprávny kraj 16. októbra 2013 s účinnosťou k 31. decembru 2013 zrušil skoršie povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia. Licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe jej však zostala v platnosti aj po tomto dni. Napriek tomu sa ďalšia účastníčka u žalovanej uplynutím 31. decembra 2013 odhlásila z povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnej osoby.

2. Po zistení, že ďalšia účastníčka je aj naďalej (po 31. decembri 2013) držiteľkou licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, žalovaná pobočka rozhodnutím zo 17. augusta 2016 č. 64485-73/2016-TT vyslovila, že jej vzniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie

1. júla 2014. Pobočka vyšla z toho, že licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe je oprávnením na vykonávanie činnosti podľa § 5 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení účinnom od 1. júla 2014, v zmysle ktorého sa už viac nevyžadovala registrácia samostatne zárobkovo činnnej osoby u príslušného správcu dane na účely dani z príjmu. V dôsledku toho bola ďalšia účastníčka opätovne považovaná za samostatne zárobkovo činnnú osobu. Jej povinné nemocenské a dôchodkové poistenie tak podľa § 21 ods. 1 cit. zák. mohlo zaniknúť až 30. júna kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, kedy jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti nebol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu podľa § 138 ods. 5 cit. zák. Z výpisu z daňového priznania ďalšej účastníčky k dani z príjmov pobočka zistila, že jej príjem pod túto hranicu v roku 2013 neklesol, takže jej povinné poistenie opätovne vzniklo 1. júla 2014. Ďalšia účastníčka bola poučená, že proti rozhodnutiu sa môže odvolať, avšak neurobila tak a toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť. Až 12. októbra 2016 podala prostredníctvom svojej právnej zástupkyne námietky proti oznámeniu pobočky žalovanej o zániku jej povinného poistenia k 30. júnu 2015, načo pobočka reagovala vydaním rozhodnutia z 19. októbra 2016, voči ktorému sa ďalšia účastníčka odvolala.

3. Žalobkyňa 23. novembra 2016 podala proti rozhodnutiu žalovanej pobočky zo 17. augusta 2016 protest. Žalovanej v ňom predovšetkým vytkla, že napadnuté rozhodnutie neobsahuje náležitosti podľa § 209 zákona č. 461/2003 Z. z. a žalovaná pri jeho vydaní nepostupovala v súčinnosti s ďalšou účastníčkou. Ďalej namietla, že žalovaná na základe odhlášky vyznačením v spise vydala rozhodnutie, že povinné poistenie ďalšej účastníčky zaniklo 31. decembra 2013. Toto rozhodnutie bránilo tomu, aby žalovaná opätovne rozhodla o vzniku a následnom zániku povinného poistenia k inému dátumu. Keďže od tohto dňa bolo ďalšej účastníčke rozhodnutím samosprávneho kraja zrušené povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia, nemohla ďalej dosahovať príjmy a vykonávať činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba. Od 1. januára 2014 dosahovala príjem len ako zamestnanec spoločnosti J. K. s.r.o., ktorá bola platiteľom poistného na sociálne poistenie. Žalovaná podľa žalobkyne nevzala do úvahy, že podľa § 10 zákona č. 578/2004 Z. z. sa samostatná zdravotnícka prax mohla vykonávať len v inom zdravotníckom zariadení. Takisto nevzala do úvahy § 5 zákona č. 461/2003 Z. z. a to, že ďalšia účastníčka zdravotnícku prax na základe licencie L1A nikdy nevykonávala. Rozhodnutie žalovanej pobočky bolo vydané po dva a pol roku a to navyše po tom, čo na základe odhlášky žalovaná vyznačila v spise zánik povinného poistenia ďalšej účastníčky, čo predstavuje prekážku veci právoplatne rozhodnutej.

4. Žalovaná pobočka protestu žalobkyne sama nevyhovela a predložila ho na rozhodnutie ústrediu, ktoré ho rozhodnutím zo 4. januára 2017 č. 65045-2/2016-BA zamietlo. Odvolanie, ktoré proti tomuto rozhodnutiu podala ďalšia účastníčka, generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne zamietol svojím rozhodnutím zo 6. marca 2017 č. 24095-8/2017-BA. Oba orgány zhodne konštatovali, že podľa § 3 ods. 4 písm. c) zákona č. 578/2004 Z. z. možno zdravotnícke povolanie vykonávať aj na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe upravenej v § 68 ods. 1 písm. a) cit. zák. (tzv. licencia L1A). Táto licencia nie je podmienkou na vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia; podmienkou na vydanie takéhoto povolenia pre právnickú osobu je, aby jej odborný zástupca mal licenciu na výkon odborného zástupcu upravenú v § 68 ods. 1 písm. c) cit. zák. (tzv. licencia L1C). Licencia L1A oprávňovala na dosahovanie príjmov podľa § 6 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, preto jej držiteľ spĺňal definíciu samostatne zárobkovo činnnej osoby. Na tieto účely nie je podstatné, či na základe licencie aj vykonával činnosť ani to, že bol zároveň zamestnancom, pretože zákon č. 461/2003 Z. z. nevyklučuje súbeh poistení z rôznych dôvodov. Ako zamestnanec takisto nepotreboval licenciu L1A, ale licenciu na výkon zdravotníckeho povolania upravenú v § 68 ods. 1 písm. b) zákona č. 578/2004 Z. z. (tzv. licencia L1B). Keďže ďalšia účastníčka dovŕšila potrebný vek a v rozhodujúcom období jej príjem z podnikania a inej samostatnej zárobkovej činnosti presiahol zákonom stanovenú hranicu v zmysle § 5 cit. zák. v znení účinnom od 1. júla 2014 splnila legálnu definíciu samostatne zárobkovo činnnej osoby. To, že žalovaná na základe odhlášky vyznačila v spise zánik poistenia k 31. decembru 2013, nie je rozhodnutím o zániku poistenia, takže vydaniu rozhodnutia zo 17. augusta 2016 nebránila prekážka veci právoplatne rozhodnutej. Zákon č. 461/2003 Z. z. neukladá žalovanej lehotu, v ktorej je povinná rozhodnúť o vzniku resp. zániku sociálneho poistenia.

5. Žalobkyňa následne na to podala proti rozhodnutiu žalovanej pobočky zo 17. augusta 2016 všeobecnú správnu žalobu, v ktorej uplatnila v zásade rovnaké námietky ako v proteste. Správny súd tu napadnutým rozsudkom žalobe vyhovel a podľa § 191 ods. 1 písm. d), e) a g) SSP toto rozhodnutie zrušil. Vykol žalovanej, že porušila zásadu súčinnosti a procesné práva ďalšej účastníčky, pretože jej neoznámila začatie konania v spornej veci, čím jej nebolo umožnené vyjadriť sa k podkladom rozhodnutia. Rozhodnutie žalovanej vydané po vyše dva a pol roku od prijatia odhlášky, kedy ďalšia účastníčka v dobrej viere mala za to, že dátum ňou vyznačený nie je sporný považoval za nepreskúmateľné a nezodpovedajúce požiadavkám § 209 ods. 1 a 4 cit. zák. Nestotožnila sa so záverom žalovanej, že na vznik povinného poistenia postačuje, aby lekár bol držiteľom licencie, bez ohľadu na to, či ju i skutočne využíva. Podľa správneho súdu žalovaná nedostatočne zistila skutkový stav, pretože si neoverila, či príjmy ďalšej účastníčky za rok 2013 boli dosiahnuté na základe licencie L1A. V takomto prípade bolo potrebné posudzovať dosahované príjmy samostatne. Záverom sa stotožnil so žalovanou, že vyznačenie zániku povinného poistenia v spise na základe odhlášky, nie je rozhodnutím vo veci a zákon č. 461/2003 Z. z. jej neustanovuje lehotu na preverenie sporných skutočností.

II.

Kasačná sťažnosť a vyjadrenia k nej

6. Včas podanou kasačnou sťažnosťou sa žalovaná domáha zrušenia tohto rozsudku a vrátenia veci na ďalšie konanie. Zdôraznila, že postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby je podľa § 5 zákona č. 461/2003 Z. z. naviazané na oprávnenie vykonávať určitú činnosť, nie na jej skutočnú realizáciu. Podľa § 3 ods. 4 zákona č. 578/2004 Z. z. je také oprávnenie spojené aj s licenciou na výkon samostatnej zdravotníckej praxe nielen s povolením na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia. Jej držiteľ môže priamo vykonávať zdravotnícke povolanie a dosahovať príjmy podľa § 6 zákona č. 595/2003 Z. z. V dôsledku toho povinné nemocenské a dôchodkové poistenie podľa § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. zaniklo ďalšej účastníčke až 30. júna po kalendárnom roku, v ktorom tieto príjmy klesli pod hranicu určenú v § 138 ods. 5 cit. zák. Podanie odhlášky samo osebe nemá za následok zánik povinného poistenia. Žalovaná pri vydaní rozhodnutia nepostupovala v rozpore so zákonom, pretože podľa § 185 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. možno za úkon, ktorým sa začína konanie, považovať aj doručenie rozhodnutia; tento názor zodpovedá aj ustálenej praxi súdov. Ďalšia účastníčka mohla svoje práva hájiť napr. podaním odvolania, čo však neurobila. Žalovaná nesúhlasila ani s tým, že by nerozhodla v primeranej lehote. O existencii licencie L1A sa dozvedela až v roku 2016, nakoľko ďalšia účastníčka si svoju povinnosť podľa § 227 ods. 2 písm. a) cit. zák. nesplnila a o jej existencii ju neinformovala.

7. Žalobkyňa a ďalšia účastníčka považovali kasačnú sťažnosť za nedôvodnú, a preto ju žiadali zamietnuť.

III.

Posúdenie veci kasačným súdom

8. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP), na ktorý od 1. augusta 2021 prešiel výkon súdnictva z Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (§ 101e ods. 2 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch v znení neskorších predpisov), preskúmal napadnutý rozsudok v celom rozsahu (§ 453 ods. 1 SSP) a predchádzajúce konanie pred správnym súdom bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) v medziach uplatnených kasačných bodov (§ 453 ods. 2 SSP).

III.A K prerušeniam konania

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky najskôr uznesením z 29. októbra 2019 prerušil kasačné konanie do právoplatného skončenia konania sp. zn. 1 Vs 3/2019. Veľký senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky rozhodol v tomto konaní o zamietnutí kasačnej sťažnosti, čím odpadla prekážka, pre ktorú bolo toto konanie prerušené. Keďže rozsudok veľkého senátu sp. zn. 1 Vs 3/2019 bol napadnutý

ústavnou sťažnosťou, najvyšší súd následne uznesením z 30. júna 2021 opätovne prerušil kasačné konanie do právoplatného skončenia konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 361/2021. Len čo ústavný súd túto ústavnú sťažnosť odmietol, tunajší súd uznesením z 3. januára 2022 rozhodol, že sa v kasačnom konaní bude pokračovať.

10. Návrhom došlým tunajšiemu súdu 18. marca 2022 ďalšia účastníčka žiadala, aby sa konanie prerušilo „do času prijatia spoločného právneho záveru na rokovaníach vo veci problematiky spätného predpisovania poisťného a penále... držiteľom licencie L1A na úrovni zástupcov Slovenskej lekárskej komory, ministra práce, sociálnych vecí a rodiny SR a ministra zdravotníctva SR“.

11. Podľa § 452 ods. 1 SSP sa na kasačné konanie primerané použijú ustanovenia druhej časti, teda aj jeho § 100 ods. 1 a 2, ktoré ustanovujú dôvody prerušenia konania. Podľa citovaných ustanovení možno kasačné konanie prerušiť, ak sú tu určité predbežné otázky (otázka, ktorú kasačný súd nie je oprávnený riešiť, návrh na vyslovenie nesúladu právneho predpisu alebo prejudiciálna otázka podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie), ak preskúmané opatrenie bolo napadnuté protestom prokurátora (čo logicky neprichádza do úvahy v konaní o žalobe prokurátora, ktorá bola podaná po nevyhovení protestu), žalobca nedal súhlas na zastavenie konania, ak bolo napadnuté rozhodnutie zrušené alebo zmenené (čo sa v prerokúvanej veci nestalo), prípadne ak to zhodne navrhnu všetci účastníci (v prerokúvanej veci navrhla prerušenie len ďalšia účastníčka). Spomedzi všetkých dôvodov prerušenia by tak v prerokúvanej veci mohli prichádzať do úvahy len dôvody uvedené v § 100 ods. 1 písm. e) SSP, teda ak sa vo vzťahu k preskúmanému rozhodnutiu začalo správne konanie o mimoriadnom opravnom prostriedku, alebo § 100 ods. 2 písm. a) SSP, teda ak prebieha súdne konanie alebo administratívne konanie, v ktorom sa rieši otázka, ktorá môže mať význam na rozhodnutie správneho súdu.

12. Z návrhu ďalšej účastníčky však nevyplýva, že by sa akékoľvek takéto konanie začalo. Ďalšia účastníčka sa totiž len všeobecne odvolala na rokovania medzi určitými predstaviteľmi orgánov verejnej moci, avšak bez toho, aby bolo zrejmé, akú právnu povahu má mať toto ich rokovanie, čo má byť jeho výsledkom a s akou právnou záväznosťou. Kasačnému súdu tak vôbec nie je jasné, aký by mal výsledok tohto rokovania vplyv na tu prejednávajúcu vec. Treba uviesť, že kasačný súd je podľa § 131 a 132 SSP viazaný určitými rozhodnutiami, nie je však viazaný len neformálne vyjadreným právnym názorom, ktorý by vzišiel z určitej porady predstaviteľov orgánov verejnej moci. To platí o to viac, že otázka vplyvu licencie L1A na trvanie povinného nemocenského a dôchodkového poistenia už bola vyriešená rozsudkom veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1 Vs 3/2019, ktorého právne závery sú pre kasačný súd zásadne záväzné (§ 466 ods. 3 SSP). Kvôli prebiehajúcim rokovaniam medzi predstaviteľmi určitých orgánov verejnej moci by tak bolo možné prerušiť kasačné konanie, len ak by výstup z tohto rokovania mohol prelomiť záväznosť právneho názoru veľkého senátu. Nič také však z návrhu ďalšej účastníčky nevyplýva, preto ho najvyšší správny súd podľa § 162 ods. 3 CSP v spojení s § 25 SSP zamietol.

III.B K veci samej

13. V prerokúvanej veci žalovaná pobočka ako organizačná zložka verejnoprávnej inštitúcie zriadenej na výkon sociálneho poistenia podľa § 120 zákona č. 461/2003 Z. z. konala a rozhodovala v rámci svojej právomoci o otázke zániku a následnom opätovnom vzniku sociálneho poistenia, ktorý považovala za sporný. Toto rozhodovanie je podľa § 172 ods. 5 cit. zák. predmetom nedávkového konania, ktoré sa spravuje treťou časťou (§ 172 až 225) zákona č. 461/2003 Z. z.

14. Podľa § 184 ods. 8 cit. zák. sa nedávkové konanie začína okrem iného z podnetu organizačnej zložky Sociálnej poisťovne. Také konanie je podľa § 185 ods. 4 cit. zák. začaté odo dňa, keď príslušná organizačná zložka urobila voči účastníkovi prvý úkon. Podľa § 195 ods. 1 cit. zák. organizačná zložka Sociálnej poisťovne pred vydaním rozhodnutia postupuje tak, aby presne a úplne zistila skutočný stav veci, a na ten účel obstará podklady na rozhodnutie. Podľa § 209 ods. 1 cit. zák. sa rozhodnutie organizačnej zložky vydáva písomne, ak zákon neustanovuje inak. Rozhodnutie musí byť v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi, musí vychádzať zo spoľahlivo zisteného

skutkového stavu veci a musí obsahovať predpísané náležitosti. Podľa § 210 ods. 2 cit. zák. sú organizačné zložky povinné rozhodnúť (okrem iného) vo veci zániku poistenia v sporných prípadoch najneskôr do 60 dní od začatia konania, resp. v mimoriadne zložitých prípadoch najneskôr do 120 dní od začatia konania.

15. Z citovaných § 184 ods. 8 a § 185 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. tak predovšetkým vyplýva, že okamihom začatia nedávkového konania na podnet organizačnej zložky je deň, kedy bol voči účastníkovi urobený prvý úkon. Inak povedané, konanie je začaté vtedy, keď organizačná zložka voči účastníkovi (navonok) prejavila, že voči nemu vedie určité nedávkové konanie. Žalovaná správne poukazuje na to, že takýmto prvým úkonom môže byť aj samo vydanie písomného rozhodnutia (§ 209 cit. zák.), keďže aj z neho je celkom zrejmé, že sa voči účastníkovi vedie určité konanie s určitým predmetom. Zákon č. 461/2003 Z.z. na rozdiel od napríklad zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) neobsahuje všeobecné ustanovenie o tom, že účastníkov treba o začatí konania upovedomiť a dať im možnosť vyjadriť sa k podkladu rozhodnutia pred jeho vydaním (§ 33 ods. 2 Spr. por.). To samozrejme nezbavuje Sociálnu poisťovňu povinnosti zabezpečiť účastníkovi konania ochranu jeho oprávnení, ktoré sú konkretizáciou základného práva na inú právnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, prípadne i základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (porov. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Vs 1/2019).

16. Podľa § 191 ods. 1 písm. g) SSP však správny súd môže zrušiť preskúmané rozhodnutie, len ak porušenie ustanovení o konaní bolo podstatné a ak mohlo mať za následok vydanie nezákonného rozhodnutia vo veci samej. Z citovaného ustanovenia tak celkom zreteľne vyplýva, že pre zrušenie rozhodnutia nepostačuje samo zistenie, že boli porušené ustanovenia o konaní, ale toto porušenie musí byť podstatné a muselo byť spôsobilé negatívne sa prejaviť na obsahu vydaného rozhodnutia. Ak organizačná zložka nedá účastníkovi konania možnosť vyjadriť sa k podkladom rozhodnutia, môže sa týmto postupom pripraviť o určité dôležité poznatky (dôkazy), a tým spôsobiť, že jej rozhodnutie nebude vychádzať zo spoľahlivo zisteného skutkového stavu (cit. § 209 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.), teda bude nezákonné. Avšak to, či sa tak stalo, treba hodnotiť vždy v konkrétnej veci s ohľadom na to, z akého podkladu organizačná zložka pri svojom rozhodovaní vychádzala a čo pri svojom rozhodovaní nezohľadnila.

17. Z odôvodnenia rozhodnutia č. 64485-72/2016-TT zo 17. augusta 2016 o zániku povinného poistenia ďalšej účastníčky, ktoré jej bolo doručené v rovnaký deň spolu s tu preskúmaným rozhodnutím o opätovnom vzniku povinného poistenia vyplýva, že žalovaná pobočka pri ich vydaní vychádzala z informácií poskytnutých Slovenskou lekárskou komorou, že ďalšia účastníčka je držiteľkou licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe L1A/TT/0731/06 z 25. apríla (s právoplatnosťou od 25. mája) 2006. Ďalej žalovaná pobočka vychádzala z obsahu daňového priznania ďalej účastníčky za zdaňovacie obdobie 2013, podľa ktorého jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti bol vyšší ako zákonom stanovená hranica podľa § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. Ďalšia účastníčka tento skutkový základ nijako nespochybnila, pretože ani voči jednému rozhodnutiu nepodala odvolanie. Až 12. októbra 2016 podala prostredníctvom svojej právnej zástupkyne námietky proti oznámeniu pobočky žalovanej o zániku jej povinného poistenia k 30. júnu 2015, v ktorom však znova nijako nespochybnila skutkové zistenia v súvislosti s držbou licencie L1A a s výškou príjmu za rok 2013. Namietla len, že podanou odhláškou jej zaniklo povinné poistenie a od tohto dňa nebola držiteľkou žiadneho oprávnenia, ktoré by jej odôvodňovalo status samostatne zárobkovo činné osoby. Takisto žalobkyňa ani v proteste, ani v samotnej správnej žalobe žiadne z týchto skutkových východísk preskúmaného rozhodnutia žiadnym konkrétnym spôsobom nespochybnila. Aj pokiaľ by teda postup žalovanej pobočky, ktorá nedala ďalšej účastníčke možnosť vyjadriť sa k veci pred vydaním preskúmaného rozhodnutia, bol porušením ustanovení o nedávkovom konaní, podľa kasačného súdu toto porušenie nemohlo mať za následok vydanie nezákonného rozhodnutia a nemohlo zakladať dôvod na zrušenie preskúmaného rozhodnutia podľa § 191 ods. 1 písm. g) SSP.

18. Názor žalobkyne a ďalšej účastníčky, že prijatie odhlášky žalovanou predstavuje rozhodnutie o zániku poistenia, nemá oporu v ustanoveniach zákona o sociálnom poistení. Podľa cit. § 209 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. sa totiž rozhodnutie vydáva písomne, ak tento zákon neustanovuje inak. Pod pojmom „ustanovuje inak“ treba rozumieť ustanovenie, v ktorom je výslovne dovolené vydať rozhodnutie ústne alebo vyznačením v spise (napr. § 194 ods. 2 zákona o sociálnom poistení). Nemožno však z neho vyvodiť, že za rozhodnutie možno považovať každý akt, ktorým organizačná zložka Sociálnej poisťovne niečo vyznačila v spise alebo informačnom systéme. Podľa § 228 ods. 1 cit. zák. v znení účinnom do 31. decembra 2014 bola samostatne zárobkovo činná osoba povinná odhlásiť sa z povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia do ôsmich dní od jeho zániku. Citované ustanovenie, ani iné ustanovenia neustanovovali nič o tom, že by na základe tejto odhlášky mala žalovaná vydať rozhodnutie o zániku vyznačením v spise. Odhláška bola teda len evidenčným úkonom poistenca, ktorým oznamoval žalovanej skutočnosti, kvôli ktorým mu - podľa neho - malo povinné poistenie zaniknúť. Žalovaná mohla údaje v odhláške bez ďalšieho akceptovať, táto akceptácia však nemá povahu rozhodnutia o zániku sociálneho poistenia.

19. Ak žalovaná považovala údaje v odhláške alebo jej účinky za sporné, mohla v nedávkovom konaní podľa § 172 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z. rozhodnúť o zániku povinného poistenia inak než bolo uvedené v odhláške. Zo žiadneho ustanovenia citovaného zákona nevyplýva, že by žalovaná mohla vydať takéto rozhodnutie len do určitého času po podaní odhlášky. Rovnako žiadne ustanovenia tohto zákona neustanovuje, že by vznik či zánik povinného nemocenského a dôchodkového poistenia bol závislý od toho, či poistenec bol alebo nebol dobromyseľný o dátume zániku. Ako žalovaná správne zdôraznila v kasačnej sťažnosti, postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby podľa § 5 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom od 1. júla 2014, ako aj vznik alebo zánik jej povinného poistenia podľa § 21 cit. zák. nastáva vtedy, ak sú splnené príslušné zákonné podmienky. Vedomosť či nevedomosť, prípadne dobromyseľnosť alebo nedobromyseľnosť poistenca o tom, či sú tieto podmienky splnené, nie sú podstatné. Pokiaľ má byť plynutie času na účely sociálneho poistenia podstatné, ustanovuje to zákon č. 461/2003 Z. z. výslovne, napr. v § 145 ods. 3 (premlčanie vrátenia poistného) alebo v § 147 (premlčanie predpisania a vymáhania poistného). Okrem toho žalobkyňa, ďalšia účastníčka aj správny súd pri formulácii svojich právnych názorov nedocenili, že otázka trvania poistenia nie je podstatná len pre platenie poistného, ale je dôležitá aj je pre vznik nárokov na jednotlivé dávky sociálneho poistenia a ich výšku. Napríklad pre výpočet osobného mzdového bodu za určité obdobie je podľa § 62 zákona č. 461/2003 Z.z. rozhodný osobný vymeriavací základ (§ 61 cit. zák.), ktorý je pochopiteľne vyšší pri súbehu viacerých poistení. Vyšší osobný mzdový bod sa prejaví vo vyššom priemernom osobnom mzdovom bode (§ 63 cit. zák.), ktorý vstupuje do výpočtu starobného dôchodku (§ 66 ods. 1 cit. zák.). Práve z tohto dôvodu je dôležité, aby vznik a zánik povinného poistenia neboli viazané na subjektívne činitele (dobromyseľnosť či nedobromyseľnosť poistenca), ale na objektívne okolnosti.

20. Kasačný súd nesúhlasí ani s námietkou správneho súdu, že preskúmané rozhodnutie je nepreskúmateľné. Podľa § 209 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. musí rozhodnutie obsahovať výrok, odôvodnenie a poučenie o odvolaní. Podľa odseku 4 cit. paragrafu sa v odôvodnení rozhodnutia uvedie, ktoré skutočnosti boli podkladom pre rozhodnutie, akými úvahami bola organizačná zložka vedená pri hodnotení dôkazov a pri použití právnych predpisov, na ktorých základe rozhodovala. Pobočka žalovanej odkázala na § 21 ods. 1 cit. zák., s tým že jasne uviedla, že vychádzala z údajov poskytnutých Finančným riaditeľstvom SR o príjme žalobkyne z podnikania a inej zárobkovej činnosti za rok 2013, ktoré pomerala k hranici uvedenej v § 138 ods. 5 cit. zák. Odôvodnenie preskúmaného rozhodnutia je síce stručné, ale podľa kasačného súdu je z neho zrejmé, z akých skutočností pobočka vychádzala a ako použila právne predpisy. S ohľadom na to, že ďalšia účastníčka nepodala odvolanie, v ktorom by uviedla svoje námietky, s ktorými by sa žalovaná musela osobitne vyrovnáť. Len čo ich vzniesla, žalovaná sa s nimi vyrovnala v ďalších rozhodnutiach.

21. Poslednou, najzásadnejšou otázkou, ktorej sa správny súd vo svojom zrušujúcom rozsudku venoval a ktorej sa v prevažnej miere týka aj kasačná sťažnosť, je však otázka, či držba licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (L1A) zakladala ďalšej účastníčke povinné nemocenské a dôchodkové poistenie. Táto kľúčová právna otázka bola medziasom predmetom rozporných

rozhodnutí veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1 Vs 1/2019 a 1 Vs 3/2019. Podľa už citovaného § 466 ods. 3 SSP je právny názor vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu pre senáty záväzný, no možno sa od neho odchýliť len tým, že sa vec znova postúpi na prejednanie veľkému senátu. Takéto nové rozhodnutie veľkého senátu sa potom znova stáva záväzným pre všetky senáty. To však logicky predpokladá, že vydaním nového rozhodnutia veľkého senátu zanikajú účinky záväznosti právneho názoru vyjadreného v skoršom rozhodnutí veľkého senátu v tom rozsahu, v akom sa právny názor vyjadrený v neskoršom rozhodnutí odchyľuje od skoršieho rozhodnutia veľkého senátu. Podľa kasačného súdu tak v súčasnosti treba pri riešení otázky účinkov licencie L1A vychádzať z neskoršieho rozsudku veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1 Vs 3/2019.

22. V rozsudku sp. zn. 1 Vs 3/2019 veľký senát formuloval právny názor, podľa ktorého licenciu L1A (na výkon samostatnej zdravotníckej praxe) ako samostatné oprávnenie na výkon zdravotníckeho povolania podľa § 3 ods. 4 písm. c) zákona č. 578/2004 Z. z. treba považovať za oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2010, na základe ktorého je lekár - držiteľ licencie L1A považovaný za samostatne zárobkovo činnú osobu na účely sociálneho poistenia. Vykonávanie zdravotníckeho povolania v pracovnoprávnom vzťahu lekárom, ktorý je držiteľom licencie L1B a ktorý je súčasne stále držiteľom licencie L1A, nie je prekážkou možnosti poskytovať zdravotnú starostlivosť aj na základe licencie L1A, a teda nie je dôvodom, aby držiteľ licencie L1A nebol považovaný za samostatne zárobkovo činnú osobu podľa citovaného ustanovenia. Sociálna poisťovňa neposudzuje príjem takého lekára výlučne vo vzťahu k licencií L1A a teda nie je povinná skúmať, či všetky príjmy vykázané v jeho daňovom priznaní v príslušnom zdaňovacom období sú príjmami lekára, považovaného za samostatne zárobkovo činnú osobu (SZČO) podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. Ak taký lekár v daňovom priznaní priznal príjmy, považované za príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou (§ 6 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov), ide vždy o príjem samostatne zárobkovo činnnej osoby a nie je právne významné, či tento príjem fyzická osoba dosiahla z titulu jej statusu podľa § 5 písm. c) alebo aj podľa iných písmen v § 5 zákona č. 461/2003 Z. z. Rozhodnutie veľkého senátu najvyššieho súdu bolo napadnuté aj ústavnou sťažnosťou podľa čl. 127 ústavy. Ústavný súd Slovenskej republiky ju však uznesením sp. zn. IV. ÚS 610/2021 odmietol, pretože vyslovené právny závery nepovažoval za ústavne nesúladne.

23. Senát najvyššieho správneho súdu je podľa § 466 ods. 3 SSP uvedenými právnymi názormi viazaný a nevidí žiaden dôvod na to, aby sa od nich postupom podľa citovaného ustanovenia odkláňal. Právny názor vyslovený v žalobe, že licenciu na výkon samostatnej zdravotníckej praxe sama neoprávňuje na poskytovanie zdravotnej starostlivosti, odporuje jasnému zneniu § 10 ods. 2 zákona č. 578/2004 Z. z. Podľa tohto ustanovenia totiž možno ako samostatnú zdravotnícku prax poskytovať zdravotnú starostlivosť buď v zariadení iného poskytovateľa alebo na inom mieste ako v zdravotníctvom zariadení. Predpokladom využívania licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe tak nie je existencia zdravotníckeho zariadenia, pretože táto licenciu umožňuje poskytovať zdravotnú starostlivosť v zásade na akomkoľvek mieste, a to aj bez povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia. Lekár, ktorý poskytoval zdravotnú starostlivosť na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, bol dokonca podľa § 119 ods. 1 písm. a) zákona č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach v znení účinnom do 30. apríla 2015 oprávnený predpisovať aj lieky, a to aj keď samostatnú zdravotnícku prax vykonával na inom mieste ako v zdravotníckom zariadení. Táto licenciu tak zakladala plnohodnotné oprávnenie lekára na poskytovanie zdravotnej starostlivosti bez viazanosti na určité zdravotnícke zariadenie. Zo žiadneho ustanovenia zákona č. 578/2004 Z. z. nevyplýva, že lekárovi, ktorý má zároveň vydanú licenciu na výkon odborného zástupcu a poskytuje zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení - právnickej osobe, zaniká alebo sa prerušuje licenciu na výkon samostatnej zdravotníckej praxe alebo sa rušia jej účinky. Naopak, táto licenciu zostáva naďalej platná a dovoľuje lekárovi voľne si vyberať, či v konkrétnom prípade poskytne zdravotnú starostlivosť na jej základe alebo prostredníctvom určitého zdravotníckeho zariadenia.

24. Z uvedených dôvodov senát najvyššieho správneho súdu nevidí ani dôvod odkláňať sa od právneho záveru, že držba takejto licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe je oprávnením na vykonávanie činnosti. Tento záver je plne použiteľný aj vo vzťahu k právnej úprave účinnej od 1. januára 2014. Podľa § 3 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. je totiž zárobkovou činnosťou okrem iného činnosť vyplývajúca z právneho vzťahu, ktorý zakladá dosahovanie príjmov z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti v zmysle § 6 ods. 1 a 2 zákona č. 595/2003 Z. z. Takým príjmom je v zmysle § 6 ods. 1 písm. c) cit. zák. aj príjem z iného podnikania než poľnohospodárska výroba alebo živnosť; právnym vzťahom, ktorý zakladá dosahovanie takýchto príjmov, je tak oprávnenie takéhoto podnikateľa na vykonávanie tohto podnikania. Ako bolo vysvetlené vyššie, lekár, ktorý je držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, je oprávnený na jej základe podnikat', v dôsledku čoho je držba tejto licencie oprávnením, ktoré vytvára právny vzťah, ktorý zakladá dosahovanie príjmom podľa § 3 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. Podľa § 21 ods. 1 a ods. 4 cit. zák. potom povinné nemocenské a dôchodkové poistenie takejto osoby môže zaniknúť buď zánikom takéhoto oprávnenia (licencie) alebo k 30. júnu tým, že jej príjem z podnikania a inej zárobkovej činnosti (nielen z tejto licencie) poklesne pod 12-násobok vymeriavacieho základu podľa § 138 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z. Z citovaných ustanovení však nijako nevyplýva, že by mala žalovaná skúmať, či príjem podľa § 3 ods. 1 písm. b) cit. zák. ďalšia účastníčka dosahovala len z činnosti vykonávanej na základe tejto licencie, alebo či ho prípadne dosahovala na základe akéhokoľvek iného (hoci aj skôr zaniknutého) oprávnenia.

IV.

Záver

25. Správny súd tak nepostupoval správne, keď dospel k právnemu záveru, že preskúmané rozhodnutie trpí nedostatkami podľa § 191 ods. 1 písm. d), e) a g) SSP, a preto jeho rozsudok vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci [§ 440 ods. 1 písm. g) SSP]. Kasačná sťažnosť je tak v tomto sťažnostnom bode dôvodná, v dôsledku čoho kasačný súd podľa § 462 ods. 1 SSP napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil správemu súdu na ďalšie konanie. Ak žalobkyňa nevezme správnu žalobu späť, správny súd o nej rozhodne znova, viazaný právnym názorom vysloveným v tomto rozsudku (§ 469 SSP).

26. Trovy konania o tejto kasačnej sťažnosti sú súčasťou trov konania, o ktorých podľa § 467 ods. 3 SSP rozhodne správny súd v novom rozhodnutí vo veci samej.

27. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3 : 0 (jednomyseľne).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

